

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування Дунаєвського
психоневрологічного інтернату
Хмельницької обласної ради**

03.11.2023

м. Хмельницький, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України

«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 03.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування Дунаєвецького психоневрологічного інтернату (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Шейгец Оксана Миронівна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ).

Гуль Андрій Любомирович, медичний директор Державної установи «Інститут судової психіатрії Міністерства охорони здоров'я України».

Осередчук Ольга Михайлівна, представник громадської організації.

Банкова Оксана Сергіївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Київська, 1а, м. Дунаївці, Кам'янець-Подільський район, Хмельницька обл., 32400.

Відповідно до Статуту, затвердженого розпорядженням голови Хмельницької обласної ради від 27.07.2023 № 186/2023-0 (далі - Статут інтернату), Дунаєвецький психоневрологічний інтернат є стаціонарним закладом соціального захисту, що утворений для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб з психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра непротипоказане перебування в Інтернаті (далі – підопічні).

Штатна чисельність працівників інтернату складає 83,4 штатні одиниці, з них медичних працівників – 43,5 штатних одиниці (лікар-психіатр -1 шт. од.; лікар-терапевт I категорії – 0,5 шт. од.; старша сестра медична вищої категорії – 1 шт. од.; сестра медична з дієтичного харчування 1 категорії – 1 шт. од.; сестер медичних вищої категорії – 5 шт. од.; молодшого медичного персоналу - 32 шт. од.).

Планова наповненість установи-160 ліжок/місць. На день візиту в закладі на облік перебувало 145 підопічних, з них: 45 недієздатних підопічних (над 27 підопічними опіку здійснює заклад/директор; 18 підопічних під опікою родичів). Крім того, усі підопічні Інтернату є особами з інвалідністю.

На території інтернату розташовані триповерховий та одноповерховий житлові корпуси, складські приміщення, котельня. Територія установи доглянута, облаштовано місця для відпочинку підопічних.

Маломобільні підопічні проживають в одноповерховому житловому корпусі, вхід до якого обладнаний пандусом із поручнями з обох боків, що дає можливість підопічним, які пересуваються на кріслах колісних самостійно виїхати у двір інтернату чи заїхати у житловий корпус.

В даному житловому корпусі для підопічних обладнано три житлові кімнати, проведені відповідні ремонтні роботи для облаштування санітарно-гігієнічного приміщення для маломобільних підопічних. Поряд із одноповерховим корпусом облаштовано літній павільйон для відпочинку маломобільних підопічних.

У Інтернаті підопічні отримують належне чотириразове харчування, з дотриманням вимог щодо забезпечення натуральних добових норм харчування відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 324 «Про затвердження натуральних добових норм харчування в інтернатних установах, навчальних та санаторних закладах сфери управління Міністерства соціальної політики». Працівниками харчоблоку відбираються, маркуються та належно зберігаються добові проби з приготовлених страв.

Скарг на якість харчування від підопічних не надходило.

Витрати закладу на харчування одного підопічного на день становлять 104,92 гривні.

Забезпечено техніку безпеки, інтернат оснащений системою пожежної сигналізації, наявні вогнегасники.

Згідно із відомостями Витягу з Ліцензійного реєстру МОЗ з медичної практики, установа, рішенням від 19.04.2021 за №748, отримала ліцензію на господарську діяльність з медичної практики за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я; психіатрія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою; сестринська справа.

Інтернатом 26.01.2023 укладено договір за №2 про надання медичних послуг із закладом охорони здоров'я - комунальним неприбутковим підприємством «Дунаєвецька багатопрофільна лікарня» Дунаєвецької міської ради.

На кожного підопічного у закладі оформлена особова справа та Історія хвороби.

Видатки на медикаменти у закладі на одну особу становлять 6,03 грн.

Згідно із записами Журналу обліку померлих закладу, в Інтернаті у 2022 зафіксовано 7 смертей підопічних; у 2023, станом на момент відвідування, - 8 смертей підопічних. Основна причина смерті підопічних: хронічна ниркова недостатність; тромбоемболія легеневої артерії; серцево-судинні захворювання.

В медичному блоці є ординаторська, кабінет чергової медичної сестри, маніпуляційний кабінет, облаштовано ізолятор та карантинну кімнату на двох осіб.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 20 підопічними та 12 працівниками закладу. Скарг на неналежне поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Персоналом закладу повідомлено, що в інтернаті не застосовуються фізичні методи гамування, дану інформацію підтвердили підопічні під час бесід з ними.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 21.09.2021. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлені чисельні порушення прав підопічних, а саме: права на захист від катувань та жорстокого поводження; права на свободу та особисту недоторканість; права на охорону здоров'я та медичну допомогу; права на гідні умови перебування; права на доступність осіб з інвалідністю та маломобільних осіб; права володіти, користуватись та розпоряджатись своєю власністю; права на професійну правничу допомогу та права на отримання інформації про свої права та обов'язки.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Хмельницькій обласній раді:

1.1. Розглянути питання щодо здійснення необхідного фінансування закладу з метою проведення необхідних ремонтних робіт, зокрема капітального ремонту приміщення для ліжко хворих (житловий корпус) інтернату.

1.2. Забезпечити належний контроль за діяльністю Дунаєвського психоневрологічного інтернату з метою реалізації прав підопічних інтернату та усунення порушень, виявлених під час моніторингового візиту.

2. Комунальному закладу Хмельницької обласної ради «Дунаєвський психоневрологічний інтернат» забезпечити:

виправлення опіски у рішенні Дунаєвського районного суду від 30.03.2011 щодо визнання фізичної особи недієздатною та призначення їй опікуна;

контроль за здійсненням необхідних заходів з метою запобігання поширенню гострої респіраторної коронавірусної інфекції COVID-19, зокрема за проведенням належного кварцування приміщень закладу та його фіксації;

ведення Журналу обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції, ведення якого передбачено спільним наказом МВС України і МОЗ України від 06.07.2016 №612/679;

проведення підопічним, які приймають медикаменти з діючою речовиною Клозапін (азапін), належного гемолітичного контролю;

роботу фізіотерапевтичного кабінету;

належну фіксацію виду отриманих травм підопічними, причин травмування та подальшого реагування персоналу інтернату;

медичний кабінет, який знаходиться у лазні інтернату необхідним медичними засобами, дезінфекторами та інвентарем;

кабінет перукаря в достатній кількості необхідним інвентарем;

персоналізацію натільної білизни та одягу підопічних;

організацію працетерапії відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації праце терапії для громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, дітей з

інвалідністю в закладах/установах системи соціального захисту населення, затверджених наказом Мінсоцполітики від 26.11.2018 №1778;

організацію дозвілля відповідно до наказу Міністерства соціальної політики від 16.01.2018 №46а «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо організації культурно-дозвілдової діяльності для громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю в закладах/установах системи соціального захисту населення»;

облаштувати належним чином бібліотеку в інтернаті та забезпечити її наповнення літературою, яка була б сприйнятна для осіб з психічними порушеннями; належну організацію фізичної реабілітації підопічних інтернату.

2.1. Вжити заходів щодо забезпечення:

безпечних умов проживання підопічних;
режиму проживання підопічних залежно від їх стану здоров'я;
дотримання встановлених норм житлової площі на одну людину при наповненні житлових кімнат;

облаштування всіх житлових кімнат необхідними меблями;
вільного доступу підопічних до житлових кімнат протягом дня;
вільного доступу до питної води та чистого посуду;
поновлення гарячого водопостачання;
одягом та взуттям підопічних, що відповідають розмірам та сезону;
заміни зношеної постільної білизни на нову;
дотримання права на приватність;

2.3. Розробити індивідуальні плани реабілітації усім підопічним з урахуванням рекомендацій, зазначених в ІПР та забезпечити їх виконання.

2.4. Забезпечити виконання вимог Порядку, затвердженого Наказом Мінсоцполітики України від 17.08.2018 № 1173 щодо використання коштів недієздатних підопічних.

За результатами опрацювання звіту Хмельницька обласна рада листом від 25.10.2021 № 2207/01-15 поінформувала Секретаріат Уповноваженого про виконання наданих рекомендацій щодо усунення виявлених порушень та недоліків, а також про притягнення до дисциплінарної відповідальності, шляхом оголошення догани тимчасово виконуючого обов'язки керівника закладу, проте під час візиту більшість виявлених у 2021 році недоліків у роботі закладу залишились неусуненими.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. Персоналом закладу повідомлено, що у 2023 році проводилось облаштування підвального приміщення інтернату, яке визначено як найпростіше укриття, проте на момент здійснення відвідування укриття знаходилося у неналежному санітарному та технічному стані.

Групою НППМ зафіксовано, що в укритті відсутня належна система вентиляції (наявна природня витяжка недостатня для циркуляції свіжого повітря), надмірна вологість повітря, що призводить до стійкого запаху цвілі та вологих стін.

Укриття має два виходи, проте обидва не облаштовані для маломобільних осіб, оскільки вздовж маршруту наявні високі пороги, відсутня відповідна кількість місць для сидіння /лавок для розміщення всіх підопічних та персоналу закладу (фото 1).

Окрім того, в укритті не створено місця для зберігання медикаментів, відсутній запас засобів надання медичної допомоги.

2. Під час спілкування з підопічними та персоналом закладу було з'ясовано, що адміністрацією інтернату порушується право підопічних на безпеку, сигнал «повітряна тривога» персоналом закладу ігнорується, евакуація підопічних та персоналу інтернату до укриття не здійснюється.

3. Згідно Акту оцінки об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення як найпростішого укриття від 19.06.2023, який складено комісійно за участі старшого інспектора Кам'янець-Подільського ДСНС підвальне приміщення Інтернату, можливо використовувати як найпростіше укриття за умови доукомплектування укриття найпростішими засобами пожежогасіння. Водночас, на момент відвідування вище згадані рекомендації не були виконані.

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання, стаття 28 Конституції України).

4. У закладі існує практика заборони підопічним вдень перебувати в житлових кімнатах. Під час відвідування закладу групою НППМ було з'ясовано, що підопічні частково перебували на вулиці у закритому дворі, а також у спеціально відведених приміщеннях інтернатного закладу одне з яких, обладнано телевізором(відділення денного перебування). Підопічні перебувають під замком та спостереженням одного із працівників персоналу закладу, без дозволу якого вони не можуть залишити відповідно відведену їм територію для перебування та вільно пересуватися по закладу. В межах даних приміщень майже всі підопічні проводять свій вільний час, в тому числі і денний сон: на лавах та бетонні підлозі (фото 2, 3, 4).

Зазначена діяльність установи організована здебільшого в інтересах персоналу, а не підопічних.

Заборона протягом дня перебувати у власних кімнатах не відповідає вимогам пункту 36 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання (далі – Стандарти КЗК).

Порушення права на гідні умови перебування (стаття 48 Конституції України, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

5. У закладі не дотримано норми площі на одну особу. Деякі кімнати не розраховані на проживання 7, 10-11 осіб. Є дві прохідні житлові кімнати, у яких проживає 19 підопічних (фото 5).

Для достатнього життєвого рівня необхідне дотримання норми житлової площі не менше, ніж 8 кв.м на одну особу, а для осіб - користувачів візка - 10 кв.м (ДБН В.2.2-18:2007. Заклади соціального захисту населення).

6. У частині житлових кімнат інтернату не вистачає меблів (приліжкових тумбочок для кожного підопічного, столів та стільців, шаф для речей – на кімнату), чим порушуються Мінімальні норми забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджені наказом Мінсоцполітики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми).

Так, у триповерховому житловому корпусі у кімнатах на 10-11 чоловік - чотири тумбочки, шафи відсутні; у двох прохідних кімнатах на 19 підопічних не усі підопічні забезпечені приліжковими тумбочками, шафи також відсутні (фото 6).

При вибірковому огляді приліжкових тумбочок підопічних, шаф для одягу монітори виявили, що у тумбах та шафах відсутні будь-які ознаки на перебування у них особистих речей підопічних, в тому числі засобів гігієни (зубних щіток, пасти, туалетний папір), які були не розпаковані та без видимих ознак їх використання (фото 7, 8, 9).

7. Через несправну покрівлю в одноповерховому житловому приміщенні, житлові кімнати потребують проведення ремонтних робіт: стеля та стіни в корозійному стані, наявні тріщини на стінах (фото 10,11). Є небезпека приведення у несправність електропроводки у приміщеннях.

8. У житлових кімнатах та павільйоні денного перебування підопічні не забезпечені питною водою. Наявний для наповнення питної води посуд у деяких житлових кімнатах пустий, окрім того у кімнатах відсутні стакани/чашки для вживання відповідної рідини підопічними (фото 12, 13). Дані недоліки свідчать про порушення вимог розділу VI Мінімальних норм.

9. При достатній кількості на складі інтернату верхнього одягу та натільної білизни для підопічних, мешканці закладу, які перебувають на державному утриманні мають неохайний зовнішній вигляд та носять зношений одяг (фото 14, 15).

Одяг, взуття, натільна білизна належно не персоналізовано та не промарковано відповідними інвентарними номерами, закріплені за підопічним.

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

10. Незважаючи на достатню кількість теплих ковдр на складі закладу, в

осінньо-зимовий період, підопічні сплять під тоненькими літніми одіями.

11. Заклад не забезпечено в достатній кількості станками для гоління підопічних. Незважаючи, що у інтернатному закладі проживає 145 чоловіків, згідно відомості про видачу інвентарю зі складу, крайня видача станків для гоління у кількості 15 штук була здійснена 28.04.2023, у залишку даного інвентарю не залишилось (фото 13). Слід зауважити, що багаторазове використання одноразових станків для гоління є небезпечним та ризикованим для здоров'я підопічних.

12. У санітарно-гігієнічних приміщеннях житлового корпусу відсутні засоби гігієни (мило, туалетний папір). На унітазах відсутні відповідні накладки. Туалетні кабінки без дверцят (фото 17, 18). Групою НПМ встановлено, що протягом дня підопічні не можуть користуватися санітарно-гігієнічними кімнатами у житловому корпусі, оскільки доступу до житлових кімнат у них не має, поверхи замкнені на ключі.

Зі слів підопічних, які були в кімнаті денного перебування, розташованому у триповерховому житловому корпусі вдень вони користуються надвірним туалетом.

У житловому корпусі на другому поверсі, у санітарно-гігієнічній кімнаті підопічними встановлена душова кабіна, яка не використовується, оскільки вона тривалий час перебуває у несправному стані.

13. В порушення пункту 3.20 Статуту інтернату і пунктом 34 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення), в інтернаті не запроваджено диференціації догляду, не створені відділення інтенсивного догляду, соціально-медичної корекції, соціальної реабілітації, підтриманого проживання, паліативного/хоспісного догляду тощо, з огляду на стан і характер захворювання підопічних.

Незалежно від стану здоров'я та рівня інтелекту підопічних, режим догляду, розпорядок дня та інші умови фактично однакові для всіх.

Таким чином, не забезпечено індивідуальні потреби підопічних.

14. Під час відвідування встановлено, що деякі підопічні протягом дня перебувають у своїх кімнатах та замикаються з середини. Ключів від даних житлових кімнат у адміністрації інтернату та персоналу відсутні. Дані обставини свідчать про не контрольованість ситуації у закладі, що наражає на створення небезпечної ситуації для підопічних та інтернату в цілому!

Також моніторам став вкрай незрозумілим факт відсутності у адміністрації ключів від замків деяких кімнат у триповерховому житловому корпусі. На прохання групи НПМ, ключів від деяких кімнат не знайдено, відповідного доступу до замкнених кімнат (три кімнати) не надано. Зі слів сестри-господині закладу замкнені кімнати лише для медичного персоналу інтернату.

15. Під час моніторингу харчоблоку було виявлено ряд порушень санітарних вимог, зокрема: в холодильних камерах наявні продукти харчування, в тому числі заморожені м'ясні продукти, без відповідного стікерування та терміну придатності. Виявлено порушення правил товарного сусідства на зберігання харчових продуктів у

холодильних камерах – м'ясні вироби зберігаються в одному відсіку із молочними продуктами (фото 19).

16. В Інтернаті оцінку якості приготованих страв на сніданок, обід, полуднок і вечерю, дотримання технології їх приготування, згідно із відомостями Журналу бракеражу готової продукції, перевіряє медична сестра із дієтичного харчування. Оскільки робочий час дітсестри закінчується о 16 год, а вечеря в Інтернаті розпочинається о 19 год, відповідну оцінку якості страв на вечерю дітсестра не може перевірити. Проте, відповідні відмітки у Журналі наявні, що свідчить про формальне проведення оцінки якості приготованих страв.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

17. Закладом не забезпечується належне спостереження за станом здоров'я та організацією надання медичної допомоги особам, що є порушенням абзацу 4 пункту 1 розділу VIII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198.

Медична документація, всупереч вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування», ведеться за вільно вибраними формами, зокрема, «Історія хвороби» за формою визначеною вже не чинним наказом «Міністерства праці та соціальної політики» (фото 20).

В порушення положень статті 11 Закону України «Про психіатричну допомогу», вимог наказу МОЗ України від 15.09.2016 № 970 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування», в усій вибірково оглянутій медичній документації підопічних або їх законних представників згоди на психіатричний огляд, на амбулаторну психіатричну допомогу не зафіксовані.

Амбулаторний прийом та огляд підопічних не реєструється належним чином, відсутній «Журнал реєстрації амбулаторних пацієнтів», що суперечить вимогам наказу МОЗ України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

18. У медичній частині закладу ведеться Журнал реєстрації випадків виявлення у вихованців/підопічних інтернатних закладів тілесних ушкоджень, форма якого затверджена спільним наказом МОЗ та МВС 06.07.2016 № 612/679. Незважаючи на високий рівень травматизму, повідомлення про отримані підопічними травми у ПНІ до органів поліції, жодному із зафіксованих випадків не направлялись (фото 21,22).

19. За інформацією персоналу та керівництва інтернату, жоден підопічний інтернату не ізолюється та не фіксується через психічний стан.

20. Значна кількість підопічних інтернату, як свідчать листки лікарських призначень, впродовж тривалого часу приймають клозапін (азалептол, азапін, лепонекс). Утім, всупереч наказу МОЗ України від 08.08.1995 №147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)» (далі – Наказ №147) повторні та подальші динамічні аналізи крові не проводились, моніторингу зміни показників крові не визначалось. Пунктами 3 та 4 Наказу №147 передбачено, що пацієнтам в процесі терапії лепонексом має бути гарантовано регулярне гематологічне обстеження, і вони повинні бути проінструктовані щодо необхідності негайного звернення до лікуючого лікаря при розвитку будь-якої інфекції чи лихоманки.

Число КБК має контролюватись щотижня протягом перших 18 тижнів лікування лепонексом. В подальшому контроль за числом КБК повинен здійснюватися щомісяця протягом всього періоду прийому препарату.

21. Листки лікарських призначень у закладі ведуться в довільній формі, без ідентифікації закладу охорони здоров'я, що суперечить вимогам наказу МОЗ від 29.05.2013 року №435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності» (фото 23,24).

22. З аналізу рамдомно обраних 20-ти карток підопічних вбачається, що лікування підопічних психофармакологічними препаратами тривало не змінювалось, не корегувалось відповідно до стану. Зафіксовано призначення одному підопічному одразу трьох нейролептичних препаратів, що суперечить статті 4 Закону України «Про психіатричну допомогу». Зокрема, передбачено, що психіатрична допомога надається на основі принципів законності, гуманності, додержання прав людини і громадянина, добровільності, доступності та відповідно до сучасного рівня наукових знань, необхідності й достатності заходів лікування, медичної, психологічної та соціальної реабілітації, надання освітніх, соціальних послуг.

23. Відповідно до статті 14¹ Основ законодавства України про охорону здоров'я реалізація якісного надання медичної допомоги здійснюється, зокрема через систему стандартів у сфері охорони здоров'я. Систему стандартів у сфері охорони здоров'я складають державні соціальні нормативи та галузеві стандарти. Галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я є: стандарт медичної допомоги (медичний стандарт); клінічний протокол; протокол надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я; таблиць матеріально-технічного оснащення; лікарський формуляр. Клінічні протоколи надання психіатричної допомоги в закладі відсутні.

24. Медична частина забезпечена лікарськими засобами соматичних груп, також наявні окремі психофармакологічними препаратами. Утім, в медичній частині відсутні актуальні протоколи до госпітальної допомоги затверджені наказом МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-

технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що впливає на вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

25. У шафі невідкладної допомоги є окремі укладки невідкладної допомоги, однак препарати зазначені на комплектах відсутні, відповідно надати повноцінну допомогу підопічному, за необхідності, не буде жодної можливості.

На задній стінці шафи невідкладної допомоги наклеєні окремі алгоритми дій персоналу (долікарської допомоги), зокрема при судомах, із вказанням препаратів, які відсутні в установі (сібазон) або ж взагалі не застосовуються для лікування таких станів, зокрема аміназин для лікування судомного нападу (фото 25, 26, 27, 28).

26. В ході візиту групою НПМ було виявлено трьох підопічних із трофічними виразками, які на огляд до хірурга чи травматолога не доставлялись. Медична допомога підопічним надавалась медичним персоналом на власний розсуд (фото 29, 30, 31, 32).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

27. Пунктом 34 Стандартів КЗК зазначено, що при наданні психіатричної допомоги мають бути враховані потреби пацієнтів похилого віку та пацієнтів з інвалідністю.

Одноповерховий житловий корпус закладу, в якому проживають маломобільні підопічні не пристосований до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, зокрема усупереч вимогам пунктів 5.2 ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018) коридори корпусу не містять бічних поручнів для зручності пересування по коридору.

Відповідно до пункту 35 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою КМУ від 02.09.2020 № 772 для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення в установленому порядку забезпечується створення безперешкодного життєвого середовища. Житлові кімнати облаштовуються кнопками виклику персоналу. Інтернатом забезпечується їх обов'язкове цілодобове функціонування. Утім, в одноповерховому приміщенні, в якому проживають маломобільні підопічні, у одній з трьох кімнат встановлено одну кнопку виклику, яка не функціонувала, оскільки перебувала у несправному стані (фото 33).

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

28. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Відповідно до пункту 34 Типового положення, для надання комплексу реабілітаційних послуг в інтернаті можуть утворюватися реабілітаційні відділення з кімнатами для проведення заходів щодо соціальної, фізкультурно-спортивної, фізичної, психологічної реабілітації. Водночас, у закладі фахові реабілітаційні та дестигматизуючі заходи скеровані на ресоціалізацію осіб не проводяться, підопічні інколи приймають участь у спортивних заходах чи простих активностях із малювання, що свідчить про відсутність комплексної пацієнторієнтованої психіатричної допомоги у закладі.

Окрім того, у закладі наявний тренажерний зал із відповідними спортивними тренажерами, на яких підопічні не займаються. Даний тренажерний зал використовується як складське приміщення (фото 34).

Також при наявності вільних приміщень в триповерховому житловому корпусі, до прикладу актового залу, підопічні утримуються при формальних активностях зайнятстю в непристосованому підсобному приміщенні, яке відповідно не опалюється та без належного освітлення (фото 35, 36, 37).

Згідно із відомостями Журналу щоденного обліку працетерапії мешканців закладу, тільки з 33 підопічними із 145, по групам у кількості 16 і 17 осіб, проводяться заняття із працетерапії. Водночас, під час відвідування було зафіксовано, що у закладі 03.11.2023 було проведено одне заняття з працетерапії з підопічним, який цього ж дня перебував на стаціонарному лікуванні в психіатричному закладі охорони здоров'я (Особа) (фото 38). Даний факт свідчить про формальний підхід до організації, проведення та обліку відповідних заходів.

Порушення права володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю (стаття 41 Конституції України).

29. Під час відвідування групою НПМ було досліджено порядок використання та обліку особистих коштів недієздатних підопічних та виявлено значну кількість випадків використання грошей підопічних, що відбувається з порушенням норм законодавства.

Згідно з частиною 7 Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173 (далі – Порядок), встановлено, що основним завданням комісії є розгляд один раз на місяць (за потреби - частіше) письмових звернень підопічних - повнолітніх недієздатних осіб, що подаються персоналом, який безпосередньо їх обслуговує, в тому числі медичними, педагогічними, соціальними працівниками, з урахуванням побажань, потреби та інтересів вихованців/підопічних. Водночас, групою НПМ було зауважено, що на момент відвідування, з вересня 2023 засідання комісії по питаннях використання сум пенсій та державних соціальних допомог

недієздатними особами, над якими опіку здійснює заклад не проводились, оскільки комісія я нелегітимною. Новий склад комісії у закладі, станом на момент відвідування, не затверджено.

Оглянуті групою НПМ справи використання коштів зберігають у собі виключно друковані заяви підопічних з підкріпленими на звороті платіжними документами про використання коштів.

Окрім того, за результатами дослідження особових справ щодо використання коштів недієздатних підопічних було з'ясовано, що окрім продуктів харчування за кошти підопічних також закупаються медикаменти (етамзилат, дицинон, тест-смужки one touch, катетер сечового міхура, роксера, конкар, каптопрес, капоприл, предуктал, мазь бетадерм, детралекс, тонометр mikrolife), які використовуються інтернатом, що повністю нівелює законодавчі положення про державне утримання в психоневрологічних закладах, відповідно до яких 75 відсотків пенсії підопічних направляється на заклад.

Порушення права підопічних на отримання інформації про свої права та обов'язки, а також права направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів влади (статі 40 і 57 Конституції України).

30. У закладі відсутні у доступних для підопічних місцях інформаційні стенди з актуальною інформацією про їх права та номерами телефонів і адресами посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав. Зокрема, не оформлено інформаційний стенд де відображається інформація та контакти Уповноваженого ВРУ з прав людини та представництва Уповноваженого у Хмельницькій області, контакти Департаменту соціальної захисту населення Хмельницької ОВА.

Групою НПМ неодноразово наголошувалося, в тому числі в попередньому звіті, що зазначена інформація має бути розташована у доступному місці, на рівні зросту, що дозволяє підопічним використовувати її у будь який час та не залежати від сторонніх осіб.

Інші порушення.

31. Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» обробка персональних даних – будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, адаптування, зміна, поновлення, використання і поширення (розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення персональних даних, у тому числі з використанням інформаційних (автоматизованих) систем.

Під час ознайомлення з особовими справами була виявлена відсутність згоди родичів підопічних на обробку їх персональних даних (оскільки зберігаються копії документів, що містять персональні дані родичів), а також відсутня згода опікунів на обробку персональних даних недієздатних підопічних.

Згідно з чинним законодавством згода суб'єкта персональних даних – це добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди. Отже, окрім зазначених порушень, виявлено в бланках згоди на обробку персональних даних – відсутність мети на обробку та строк зберігання, а також механізм знищення.

Згідно із пунктом 21 Положення на основі індивідуального плану надання соціальних послуг між підопічним чи його опікуном або піклувальником та уповноваженою особою інтернату укладається договір про надання таких послуг, в якому зазначаються права та обов'язки кожної із сторін, обсяг соціальних послуг, цілі та строки надання соціальних послуг. У разі коли опіку або піклування над підопічним здійснює інтернат, такий договір підписується уповноваженою особою інтернату та уповноваженою особою органу опіки та піклування, на обліку в якому перебуває підопічний.

32. Групою НПМ під час дослідження документації та особових справ підопічних були виявлені підписані недієздатними особами договори про надання соціальних послуг (та інші офіційні документи), що на підставі цивільного законодавства є нікчемними. Крім того, були виявлені факти, коли недієздатні мають опікуна за судовим рішенням, але договір про надання послуг підписаний недієздатною особою.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України:

1.1. Вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг комунальним закладом «Дунаєвецький психоневрологічний інтернат» Хмельницької обласної ради, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу місцевої держадміністрації, надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб Хмельницької обласної військової адміністрації.

2. Хмельницькій обласній військовій адміністрації, Хмельницькій обласній раді:

2.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності комунального закладу «Дунаєвецький психоневрологічний інтернат» Хмельницької обласної ради.

2.2. У межах здійснення контролю надати оцінку діям відповідних посадових осіб комунального закладу «Дунаєвецький психоневрологічний інтернат» Хмельницької обласної ради щодо цільового використання коштів недієздатних підопічних, які знаходяться під опікою закладу, та у випадку виявлення порушень вжити невідкладних заходів щодо їх усунення та забезпечення контролю для недопущення їх у подальшій діяльності.

3. Комунальному закладу «Дунаєвецький психоневрологічний інтернат» Хмельницької обласної ради:

3.1. Привести укріття у відповідність до вимог чинного законодавства.

3.2. Дотримуватися безпекових заходів під час оголошення сигналу «повітряна тривога».

3.3. Зупинити неправомірну практику обмеження права підопічних перебувати в своїх кімнатах в денний час.

3.4. Забезпечити:

дотримання належних умов для проживання/перебування підопічних;

дотримання норм житлової площі на особу;

дотримання Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

персоналізацію одягу, взуття, постільної білизни та іншого м'якого інвентарю підопічних;

доступність до питної води підопічним, зокрема у житлових кімнатах;

приведення у відповідність до вимог наказу МОЗ від 14.02.2012 № 110 первинну медичну документацію закладу;

невідкладне консультування підопічних з лікарями-спеціалістами закладу охорони здоров'я;

здійснення реабілітаційних заходів відповідно до Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» та Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»;

медичне відділення лікарськими засобами та виробами медичного призначення для надання належної невідкладної медичної допомоги підопічним;

облаштування житлових корпусів відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

створення умов для участі підопічних в культурно-масових заходах та комплексі реабілітаційних заходів і денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;

3.5. Припинити використання особистих коштів недієздатних осіб на утримання підопічних у закладі

3.6. Забезпечити безперешкодний доступ підопічних до інформаційного

стенду про їх права та номери телефонів і адреси посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав.

3.7. Привести у відповідність до норм чинного законодавства особові справи підопічних.

Додатки: фотоматеріали – на 7 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини**

Оксана ШЕЙГЕЦ

Фото 1

фото 2

Фото 3

фото 4

Фото 5

фото 6

Φοτο7, 8, 9

φοτο 10,11

φωτο 12,13

φωτο 14,15

φωτο 16

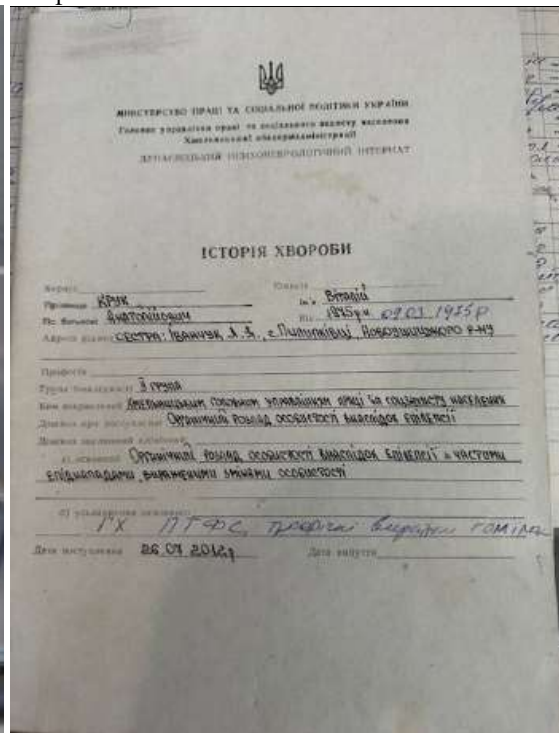
фото 17, 18

Фото 19

фото 20

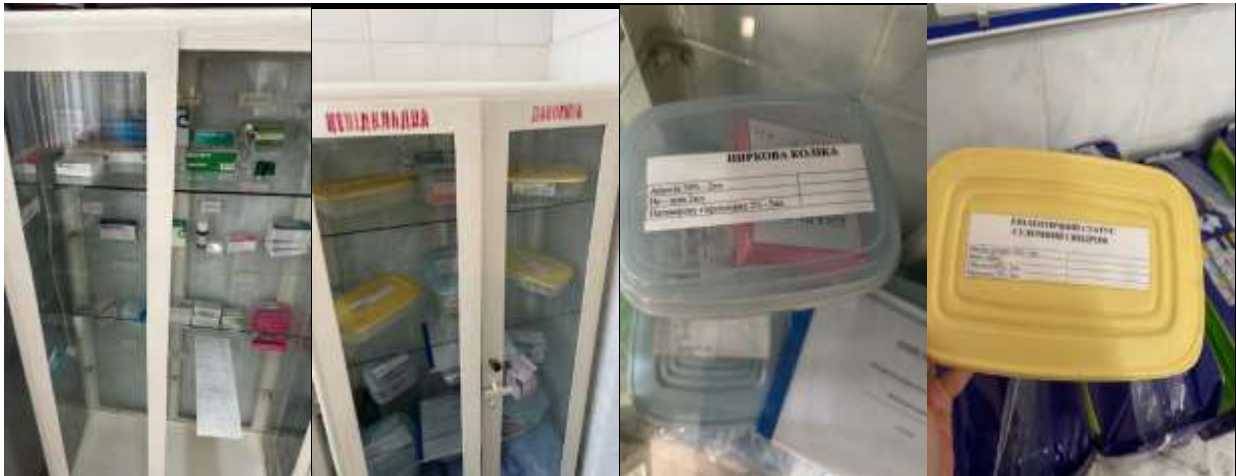
Φοτο 21, 22

Φοτο 23, 24

Φοτο 25, 26, 27, 28

Φοτο 29,30,31,32

Φοτο 33

φοτο 34

φοτο 35

Фото 36, 37

Фото 38

История болезни		Анамнез	
1. Жалобы	09.09.19	1	
2. Анамнез	09.09.19	1	
3. Физикальный	09.09.19	1	
4. Лабораторные	09.09.19	1	
5. Инструментальные	09.09.19	1	
6. Дифференциальный	09.09.19	1	
7. Заключение	09.09.19	1	
8. Рекомендации	09.09.19	1	
9. Лечение	09.09.19	1	
10. Динамика	09.09.19	1	
11. Заключение	09.09.19	1	
12. Рекомендации	09.09.19	1	